

Algemeen
Pensioenfonds
van Curaçao

Jaarverslag 2014

Geconsolideerd

Jaarverslag

Algemeen Pensioenfonds
van Curaçao 2014

Inhoudsopgave

Pagina

5 Voorwoord

6 Kerncijfers van APC Groep

6 Financiële gegevens

7 Premies en rendementen

7 Rendementen over het belegd vermogen

7 Deelgenoten

8 Aantal personeelsleden

11 Algemene Informatie van de APC groep

11 De pensioenregeling

12 De overgangsregeling (deelnemers vóór 1998)

13 Organisatie structuur van APC

14 Missie, visie en strategische doelen van APC

15 Personalia van APC

17 Bestuursaangelegenheden van APC

17 Naleving wet- en regelgeving

17 Deskundigheid

17 Toezichthouder

17 Uitbesteding

17 Verantwoordingsorganen en intern toezicht

18 Communicatie

18 Actuaris en accountant

19 Financiële positie van APC Groep

19 Algemeen

20 Premiebeleid

20 Pensioenbeleid

21 Indexatiebeleid

21 Beleggingsbeleid

23 Beleggingen van APC

23 Belegd vermogen

24 Relevante ontwikkelingen in de verslagperiode

25 Rendementen

27 Actuariële aspecten

27 Actuariële analyse van de resultaten

28 Actuarieel benodigde premie

31 Risico's van APC

31 Beleggingsrisico's

32 Actuariële risico's

33 Operationele risico's

34 Systeemrisico

34 Integraal risicomanagement

35 Vooruitzichten van APC

35 Pensioenen

35 Beleggingen

38 Jaarrekening APC 2014

38 Geconsolideerde balans per 31 december 2014 na resultaatbestemming

39 Geconsolideerde staat van baten en lasten 2014

40 Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2014

41 Toelichting op de geconsolideerde balans en de geconsolideerde staat van baten en lasten

49 Actuariële verklaring

52 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

54 Overzicht aangesloten lichamen

APC Plaza

Kantoorgebouw Kaya W.F.G. Jombi Mensing

Voorwoord

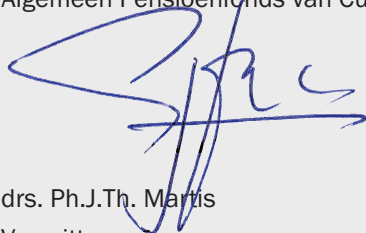
Het jaarverslag 2014 verschaft informatie over het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao. De financiële informatie is ontleend aan de geconsolideerde jaarrekening 2014 van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao.

Het bestuur, de directie en medewerkers van APC zijn sinds haar oprichting op 10 oktober 2010 voortvarend te werk gegaan. Met de strategische oriëntatie en de daarbij behorende inrichting van de organisatie zijn de fundamenten gelegd voor de toekomst van dit fonds en in het bijzonder om de realisatie van de gestelde strategische doelen te waarborgen.

APC is zich terdege bewust van de vele ontwikkelingen in voornamelijk de externe omgeving die van invloed kunnen zijn op de realisatie van haar doelstellingen en resultaten van het fonds en is vastberaden om op adequate wijze op deze uitdagingen te anticiperen en in te spelen. APC ziet de toekomst ook met vertrouwen tegemoet.

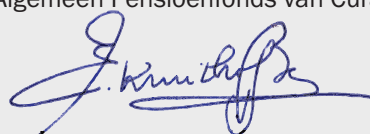
Een speciale dank aan alle medewerkers van APC, deelnemers, gepensioneerden, werkgevers, de regering van Land Curaçao, de vakbonden en externe deskundigen voor het gestelde vertrouwen, de geleverde steun en de samenwerking in de afgelopen jaren.

Namens het bestuur van het
Algemeen Pensioenfonds van Curaçao

drs. Ph.J.Th. Martis
Voorzitter

Namens de directie van het
Algemeen Pensioenfonds van Curaçao

Mw. E.S. Kruithof-Bor MBA
Directeur

Kerncijfers van APC Groep

Financiële gegevens

	31 december 2014	31 december 2013
<i>(in miljoenen NAf)</i>		
A. Totale activa	4.620	4.450
B. Materiële vaste activa	8	6
C. Aanwezig vermogen (C=A-B)	4.612	4.444
* Leningen/obligaties	2.072	2.053
* Deposito's	466	331
* Aandelen	1.509	1.426
* Vastgoedbeleggingen	82	83
* Vorderingen	159	120
* Liquide middelen	324	431
D. Schulden	188	202
E. Beleggingsreserve	7	88
F. Beschikbaar vermogen (F=C-D-E)	4.417	4.154
G. Voorziening voor pensioenverplichtingen	4.421	4.157
H. Marge (H=F-G)	(4)	(3)
I. Dekkingsgraad (I=(A-D)/G)*100	100,23%	102,20%
J. Pensioenbijdragen	114	118
K. Pensioenuitkeringen	173	173

Premies en rendementen

	2014	2013
Premiepercentage ¹⁾		
Totale premie	22%	22%
- werkgevers	14%	14%
- werknemers	8%	8%

Rendementen over het belegd vermogen

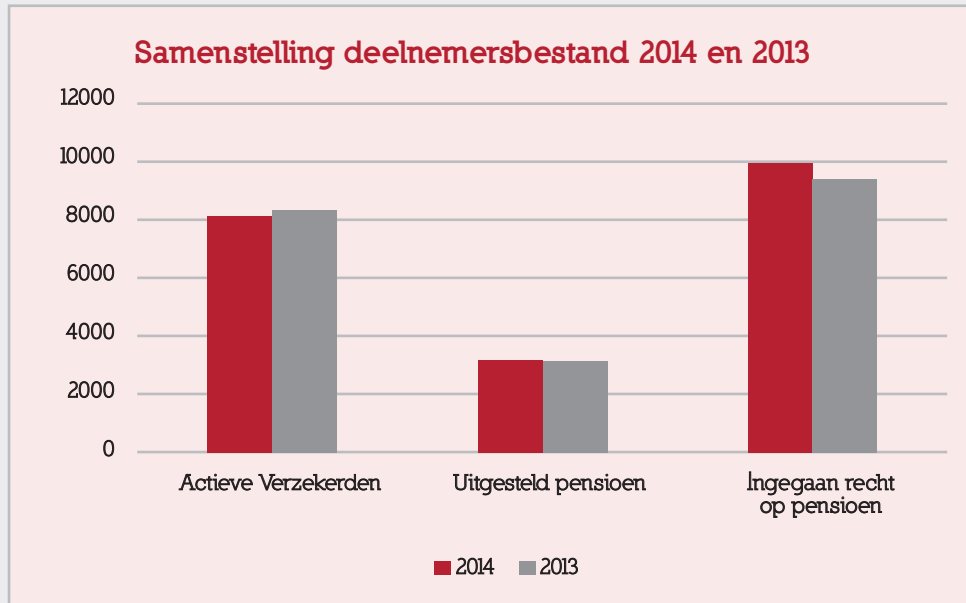
Totaal rendement op jaarbasis	6,8%	7,0%
--------------------------------------	-------------	-------------

Deelgenoten

	31-12-2014	31-12-2013
Aantal actieve verzekerden	8.204	8.401
- mannen	3.448	3.564
- vrouwen	4.756	4.837
Aantal verzekerden met uitgesteld pensioen	3.165	3.174
- mannen	1.403	1.421
- vrouwen	1.762	1.753
Personen met ingegaan recht op pensioen	9.983	9.555
- mannen	5.062	4.924
- vrouwen	4.657	4.373
- wezen	264	258
Totaal	21.352	21.130
Gemiddelde leeftijd (ongewogen)	56.9	56.4

¹⁾ Vanaf 1998 wordt de totale premie berekend over het salaris. De werknemerspremie is 8% van het salaris minus de franchise. De werkgeverspremie bedraagt het verschil tussen de totale premie en de werknemerspremie.

Onderstaand grafiek geeft de samenstelling van het deelnemersbestand voor 2014 en 2013 weer.

Aantal personeelsleden

	31-12-2014	31-12-2013
APC geconsolideerd	106	107

Toeristisch gebied Jan Thiel

Verkavelingsplan Vista Royal (te Jan Thiel)

Algemene informatie van de APC groep

De APC groep bestaat uit de publiekrechtelijk rechtspersoon APC en het bedrijf Centrale Hypotheekbank N.V. (CHB).

In de geconsolideerde jaarrekening van APC is opgenomen het in CHB gehouden belang van ca. 93%. Het statutaire doel van CHB is het ter leen verstrekken van geld onder hypothecair verband, het ter leen opnemen van gelden tegen uitgifte van pandbrieven of schuldbekentenissen, het verkrijgen en vervreemden van onroerende goederen en het verlenen van bemiddeling bij het sluiten van verzekeringen. CHB oefent haar bedrijf uit op Curaçao, Bonaire, Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba.

Zowel het fonds als CHB zijn gevestigd aan de Schouwbrug weg 26.

APC voert de pensioenregeling uit voor:

- alle ambtenaren in de zin van de Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht (LMA) in dienst van het Land Curaçao;
- overheidswerknemers in dienst van het Land Curaçao op grond van een arbeidsovereenkomst.

Voor deelnemers die vóór 1998 opgenomen zijn, geldt een overgangsregeling. Voor overheidswerknemers die werklieden zijn in de zin van de Werkliedenverordening 1944, geldt een afzonderlijke regeling.

De pensioenregeling

De pensioenleeftijd is 60 jaar. Het ouderdomspensioen is afhankelijk van salaris, franchise en diensttijd. Per dienstjaar wordt 2% opgebouwd en omdat alleen de 35 jaren tussen 25 en 60 jaar tellen, kan een pensioen opgebouwd worden van maximaal 70%. Als salaris wordt 12 keer het maandloon genomen dat gemiddeld genoten is in de laatste 24 maanden. Omdat iedere inwoner recht heeft op een AOV-pensioen van de SVB, wordt niet het volledige salaris in aanmerking genomen. Het eerste deel van het salaris ('franchise') telt niet mee, omdat dit al gedekt is door de AOV. De franchise is $12 \times 10/7$ van de AOV-maanduitkering. De regeling wordt een gemitigeerde eindloonregeling genoemd.

De regeling kent daarnaast nog de volgende andere pensioenen.

- Weduwen- en weduwnaarspensioen. Bij overlijden van een deelnemer wordt aan de (ex-) echtgeno(o)t(e) levenslang een pensioen uitgekeerd gelijk aan 70% van het ouderdomspensioen dat de deelnemer had kunnen bereiken.
- Wezenpensioen. Bij overlijden van een deelnemer wordt aan ieder van de kinderen een pensioen uitgekeerd gelijk aan 14% van het ouderdomspensioen dat de deelnemer had kunnen bereiken. Het wezenpensioen loopt door totdat het kind 18 jaar is. Indien het kind studeert of invalide is, wordt het wezenpensioen verlengd tot uiterlijk 25 jaar.
- Invaliditeitspensioen. Aan een invalide deelnemer wordt levenslang een pensioen uitgekeerd gelijk aan het ouderdomspensioen dat de deelnemer had kunnen bereiken.

- Deelnemers jonger dan 25 jaar (die nog geen ouderdomspensioenen opbouwen) zijn wel al verzekerd voor weduwen-, weduwnaars-, wezen- en invaliditeitspensioenen.

Een eenmaal ingegaan pensioen kan geïndexeerd worden. Alleen de indexatie van de pensioenen van deelnemers die na 1998 in de pensioenregeling zijn opgenomen komt voor rekening van APC. De indexatie van deelnemers die vóór 1998 in de pensioenregeling zijn opgenomen wordt door APC doorbelast aan de laatste werkgever (via de Duurtetoeslag).

De overgangsregeling (deelnemers vóór 1998)

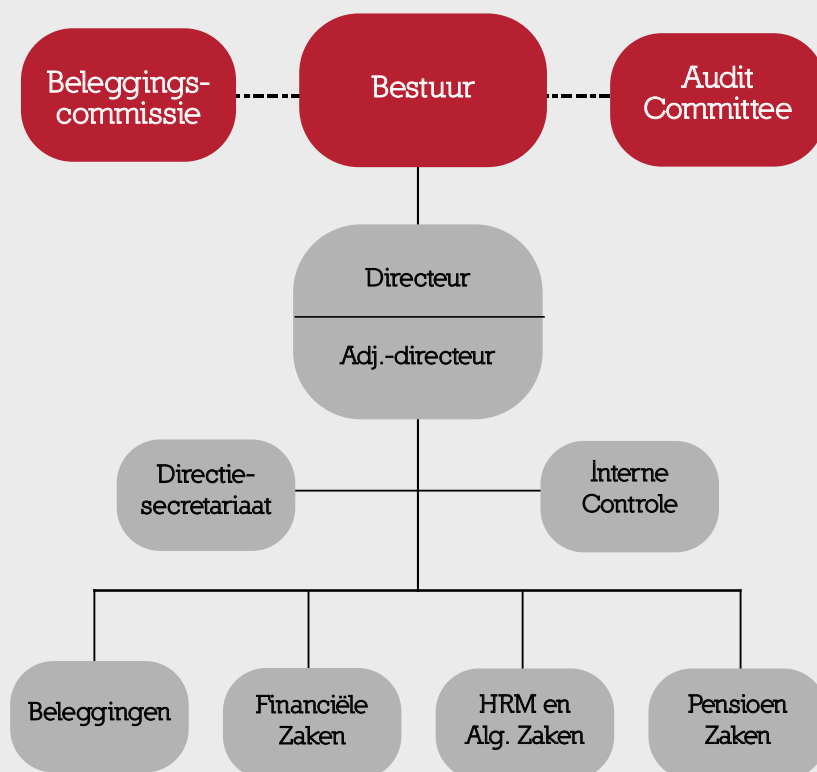
De belangrijkste verschillen zijn:

- In plaats van een opbouw van 35 jaar 2% per jaar wordt er over de eerste 20 jaar 2,5% per jaar en over de laatste 10 jaren 1,67% per jaar opgebouwd. De maximale opbouw is derhalve geen 70% maar 66,67%.
- Er worden additionele pensioenen uitbetaald door het fonds²⁾:
 - Duurtetoeslag. Deze bestaat uit 3 componenten:
 - aanvulling van maximaal 66,67% naar 70%;
 - compensatie voor de franchise;
 - indexatie van pensioen.
 - VUT. Deelnemers die op 1 januari 1996 al opgenomen waren in de regeling kunnen onder voorwaarden opteren voor een VUT-uitkering van 55 jaar tot 60 jaar. De VUT-uitkering is gelijk aan het op 55 jaar opgebouwde ouderdomspensioen³⁾.

²⁾ Deze additionele pensioenen worden direct doorbelast aan de laatste werkgever. Voor de financiële positie van het fonds zijn de additionele pensioenen dus niet van belang. Maar voor de deelnemer en de werkgever wel. De deelnemer ontvangt namelijk de pensioenuitkering en de werkgever betaalt naast de premie voor de pensioenregeling ook nog de additionele pensioenen.

³⁾ De overheid van Curaçao heeft een circulaire uitgebracht waarin wordt aangekondigd dat er na 31 december 2015 geen nieuwe VUT gevallen gehonoreerd kunnen worden en dat de VUT regeling is verlopen.

Organisatie structuur van APC

Het hoogste orgaan van het fonds is het bestuur bestaande uit 7 leden, te weten een onafhankelijke voorzitter die tevens lid is, drie werknemersbestuursleden (van wie 1 de gepensioneerden vertegenwoordigt) en drie werkgeversbestuursleden. De samenstelling van het bestuur is geregeld in de Landsverordening APNA (P.B. 1997 no. 312). Gedurende het verslagjaar 2014 waren drie functies vacant binnen het bestuur. In het jaar 2015 is een van de drie vacatures vervuld.

De Audit Committee bereidt de besluitvorming door het bestuur voor over o.a. financiële verslaggeving, begroting, risicomanagement, compliance, interne controle, aanbevelingen van de externe accountant en externe actuaris. De audit committee bestaat (volgens het Besluit Audit Committee APNA) uit een voorzitter die tevens bestuurslid is en twee andere leden. Een van de laatstgenoemde leden hoeft geen lid van het bestuur te zijn. Gedurende het verslagjaar 2014 was een functie vacant.

Het bestuur laat zich in de uitvoering van zijn taken met betrekking tot het beleggen van het vermogen van het fonds bijstaan door een beleggingscommissie bestaande uit externe beleggingsadviseurs.

De dagelijkse leiding van het fonds ligt bij de directie. De directie bestaat uit een directeur en een adjunct-directeur. De directie wordt ondersteund door een managementteam bestaande uit 6 sectie-managers.

Missie, visie en strategische doelen van APC

Gedurende het jaar 2014 was het fonds gericht op het realiseren van de volgende strategische doelen zoals in het Business Plan 2013 – 2015 gedefinieerd:

- APC streeft naar het versterken en verder beheersbaar maken van de financiële positie (dekkingsgraad minimaal 105% en streefniveau 115%), wat past bij de verplichtingen structuur van APC.
- APC richt zich op een verdere verhoging van de efficiëntie binnen de organisatie (operational excellence).
- APC streeft naar het handhaven van het bestaand deelnemersbestand en het uitbreiden daarvan binnen de huidige doelgroepen (aangewezen lichamen/deelgenoten) door verhoging van de klantvriendelijkheid (customer intimacy).
- APC richt zich op het verhogen van de medewerkertevredenheid (gemotiveerde en deskundige medewerkers) met adequate middelen binnen een adequate structuur en cultuur.
- APC streeft naar leiderschap dat aanstuurt op participatief management op basis van de te bereiken visie.
- APC streeft naar een verdere versterking van het risicomanagement.

APC heeft in 2015, bij het samenstellen van de Business Plan voor de periode 2016 -2018, haar strategische koers geëvalueerd. Deze strategische heroriëntatie c.q. evaluatie heeft tot de volgende nieuwe Visie, Missie en Strategische doelen voor het fonds geleid.

Visie

Wij zijn dé pensioen- en beleggingsexpert van Curaçao.

Missie

Het fonds positioneert zich in de markt als:

- Toonaangevend: wij zijn een betrouwbare “waarborger” van pensioen.
- Kapitaalkrachtig: wij zijn een proactief adviseur.
- Betrouwbaar: wij zijn dé pensioen- en beleggingsexpert.

Strategische doelen 2016 - 2018

De strategische doelen zijn als volgt geformuleerd:

- APC streeft naar een dekkingsgraad van 115% met een minimum van 105%, wat past bij de verplichtingenstructuur van APC.
- APC richt zich op vergroting van het marktaandeel en verbetering van de positionering van APC in de markt.
- APC streeft naar de optimalisatie van de beleggingsorganisatie.
- APC richt zich op het leveren van excellente service aan haar klanten op het gebied van pensioenen en beleggingen.

Personalia van APC

Bestuur

Naam	Functie	Datum Aantreden	Datum Aftreden
De heer <i>Philip J. Th. Martis</i>	Voorzitter bestuur	25 september 2012	
De heer <i>Roland H. Ignacio</i>	Lid bestuur (werknemers-bestuurslid)	31 maart 2014	
De heer <i>Geomaly A.G. Martes</i>	Lid bestuur (werknemers-bestuurslid)	10 maart 2014	
De heer <i>Antonius J. Rossen</i>	Lid bestuur (werkgevers-bestuurslid)	12 januari 2010	12 januari 2015
Mevrouw <i>Anne M. Benjamin</i>	Lid bestuur (werkgevers-bestuurslid)	24 oktober 2012	1 november 2014
De heer <i>Hyacinth C. Melfor</i>	Lid bestuur (werknemers-bestuurslid)	1 september 2012	
Mevrouw <i>Janine de Goes-Lacle</i>	Lid bestuur (werkgevers-bestuurslid)	31 augustus 2015	
Vacant	Lid bestuur (werkgevers-bestuurslid)		

Directie

Naam	Functie
Mevrouw <i>E.S. Kruithof-Bor</i>	Directeur
Mevrouw <i>L.A. Matroos-Lasten</i>	Adjunct-directeur vanaf 1 april 2014

Audit Committee

Naam	Functie
De heer <i>A.J.G. Rossen</i>	Voorzitter tot en met 12 januari 2015 en vanaf 12 januari 2015 lid
De heer <i>G.A.G Martes</i>	Lid tot en met 12 januari 2015 en vanaf 12 januari 2015 voorzitter
Vacant	Lid

Beleggingscommissie

Naam	Functie
De heer <i>E.V. Lotman</i>	Voorzitter
De heer <i>J.H. Alvarez Correa</i>	Lid
De heer <i>O.L. Bennett</i>	Lid

Externe accountant

Naam
PricewaterhouseCoopers

Externe Actuaris

Naam
Towers Watson

Fiduciair Vermogensbeheerder

Naam
Russel Investments

Bewaarnemer Effecten Buitenland

Naam
State Street Global Services

Bestuursaangelegenheden van APC

Naleving wet- en regelgeving

Het kader voor het bestuur en beheer van het fonds is in de Landsverordening APNA P.B. 1997 no. 311 opgenomen (Landsverordening APNA). Het bestuur heeft uitgaande hiervan en met het oog op een slagvaardig en efficiënt beleid en gebruikmakend van de mogelijkheden die het wettelijk kader daarvoor biedt, bevoegdheden, taken en werkzaamheden van het bestuur zoveel mogelijk aan de directie gedelegeerd of gemandateerd. Met betrekking tot de uitvoering van de gedelegeerde en gemandateerde bevoegdheden en werkzaamheden heeft het bestuur tevens nadere instructies en richtlijnen gegeven. Deze besluiten met betrekking tot de delegatie en mandatering van bevoegdheden, taken en werkzaamheden zijn in de Curaçaose Courant geplaatst. Het bestuur ziet er op toe dat de directie zich in de uitoefening van de aan haar overgedragen taken en gemandateerde bevoegdheden aan de wet- en regelgeving houdt. Hiertoe doet de directie in principe maandelijks verslag uit aan het bestuur.

Deskundigheid

De toelichting op de landsverordening APNA geeft aan dat er binnen het bestuur kennis en ervaring op veel uiteenlopende terreinen gewenst is. Onder meer op gebieden als pensioenen, beleggingen, human resource management, financiële expertise, actuariële expertise en juridische expertise. Het bestuur hanteert profielschetsen voor bestuursleden en de voorzitter waarin de vereisten met betrekking tot kennis en ervaring en competenties zijn opgenomen. Bij het voordragen en benoemen van bestuursleden wordt de regering verzocht zich mede te laten leiden door deze profielschetsen.

Toezichthouder

In het kader van het toezicht dat de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten op het fonds uitvoert, rapporteert het fonds per kwartaal de stand van de beleggingen aan de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten. Het bestuur vergadert voorts tweemaal per jaar met de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten.

Het fonds valt tevens onder de controle van de Algemene Rekenkamer die voor de Staten controle op het fonds uitvoert.

Uitbesteding

Het buitenlandse vermogensbeheer en vermogensbewaring zijn sinds medio 2013 uitbesteed aan één fiduciair vermogensbeheerder en centrale bewaarder. Het besluitvormingsproces rond de uitbesteding van het vermogensbeheer en selectie van de vermogensbeheerder was gebaseerd op een intensieve en uitputtende aanpak om risico's zo veel mogelijk in kaart te brengen en af te dekken.

Verantwoordingsorganen en intern toezicht

Het bestuur heeft een audit committee ingesteld dat uit drie leden bestaat. Gedurende het jaar 2014 was een van de drie functies vacant. De voorzitter van de Audit Committee is thans bestuurslid van het fonds. De Audit Committee vergadert minimaal per kwartaal met de directie, zo nodig in aanwezigheid

van het hoofd Financiële Zaken en het hoofd Interne Controle.

Een beoordelingscommissie bestaande uit bestuursleden overlegt jaarlijks met de directie over de jaarplanning van de directieleden en stelt deze vast. De beoordelingscommissie adviseert het bestuur betreffende het functioneren van de directie en de beoordeling van het functioneren van de directie.

Communicatie

Het fonds kent een aantal gestructureerde communicatiemomenten. Bij aanvang van elk kwartaal wordt een bericht gepubliceerd waarin verslag wordt uitgebracht over de beleggingsresultaten over het voorgaande kwartaal en de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Jaarlijks wordt in de tweede helft van het jaar een pensioenbericht aan de deelgenoten uitgebracht dat een overzicht geeft van de per ultimo december van het voorgaande jaar opgebouwde pensioendiensttijd en pensioenaanspraken alsmede aanspraken op het nabestaandenpensioen. Het fonds organiseert tweemaal per jaar een informatiebijeenkomst voor de deelgenoten die in de komende 6 maanden pensioneren.

Actuaris en accountant

Volgens de Landsverordening APNA is benoeming van een registeraccountant die met de controle van de jaarrekening belast wordt, een verantwoordelijkheid van het bestuur. In deze landsverordening is tevens opgenomen dat het bestuur in overleg met de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten een of meer actuariële deskundigen aanwijst die het bestuur adviseren in vraagstukken van actuariële en bedrijfstechnische aard. Het functioneren van de accountant en de actuaris wordt jaarlijks op basis van, door het bestuur goedgekeurde, vaste criteria beoordeeld. De directie bereidt een advies daartoe voor het bestuur voor. Indien van toepassing wordt naar aanleiding van deze beoordeling tevens door het bestuur beslist over eventuele verlenging van de opdracht aan de accountant en actuaris.

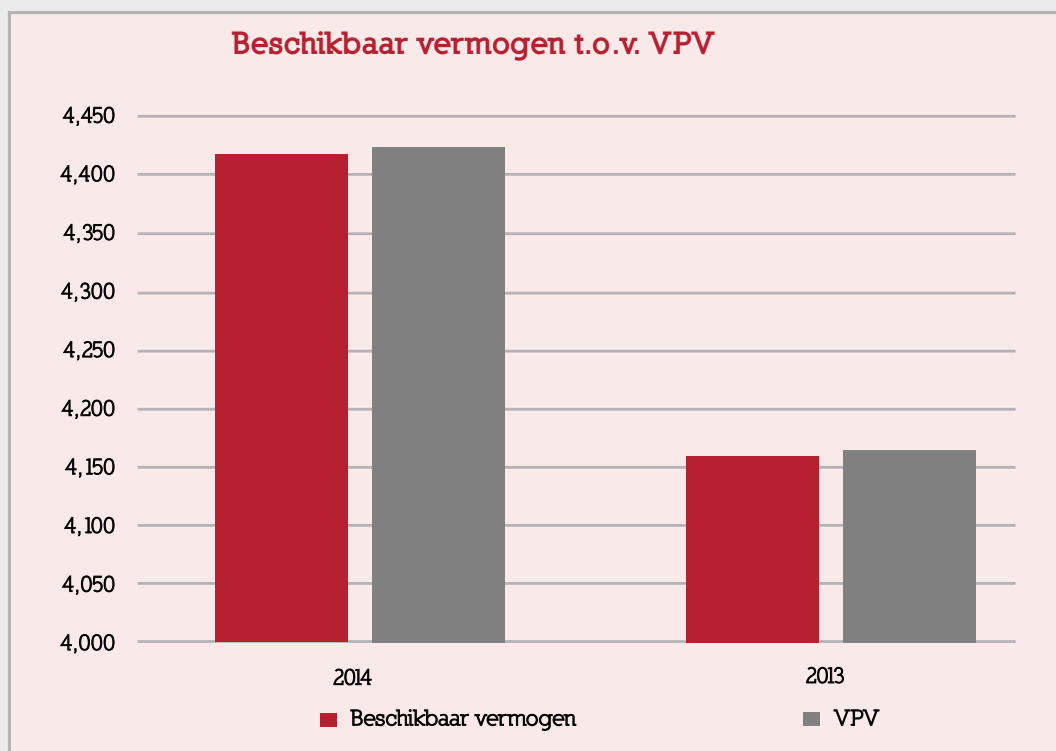
Financiële positie van APC Groep

Algemeen

De Groep heeft eind 2014 NAf 4.620 (2013: NAf 4.450) miljoen aan bezittingen. Van deze bezittingen is NAf 188 (2013: NAf 202) miljoen nodig ter dekking van de schulden en de overige voorzieningen waardoor er een beschikbaar vermogen resteert van NAf 4.417 (2013: NAf 4.154) miljoen om de pensioenverplichtingen te dekken. Het beschikbaar vermogen ultimo 2014 is derhalve verbeterd ten opzichte van het jaar 2013.

De externe actuaris van het fonds heeft de pensioenverplichtingen gewaardeerd op NAf 4.421 (2013: NAf 4.157) miljoen. Ultimo boekjaar 2014 is er derhalve een tekort van NAf 4 miljoen in de dekking van de pensioenverplichtingen ten opzichte van een tekort van NAf 3 miljoen ultimo boekjaar 2013.

Het beschikbaar vermogen ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen (VPV) is onderstaand grafisch weergegeven.

Per 31 december 2014 heeft het fonds een negatief resultaat gerealiseerd ad NAf 81 miljoen (2013: NAf 76 miljoen positief resultaat). Het fonds heeft het negatief resultaat ad NAf 81 miljoen volledig van de beleggingsreserve per 31 december 2013 ad NAf 88 miljoen onttrokken, waardoor de beleggingsreserve per 31 december 2014 NAf 7 (2013: NAf 88) miljoen bedraagt. De beleggingsreserve, welke

bestemd is voor het opvangen van eventuele negatieve waardeveranderingen van de beleggingen, is per ultimo 2014 in vergelijking met ultimo 2013 met 92% gedaald.

De dekkingsgraad bedraagt 100,23% ultimo 2014 en 102,20% ultimo 2013. Hoewel de dekkingsgraad een verslechtering laat zien ten opzichte van ultimo 2013, is het per ultimo 2014 beschikbare aanwezig vermogen nog voldoende om aan de pensioenverplichtingen te voldoen. Er is echter niet voldoende vermogen aanwezig ter dekking van de algemene risico's en de beleggingsrisico's.

In het verlengde hiervan wordt aangemerkt dat de dekkingsgraad nog niet op het gewenste minimale niveau is. Het fonds wenst een minimale dekkingsgraad van 105% te halen ten einde de algemene risico's te dekken. Op termijn is een dekkingsgraad van 115% gewenst ten einde een reserve aan te houden voor onverwachte tegenvallers, waaronder tegenvallers in de beleggingsportefeuille.

De pensioenpremie was in het jaar 2014 niet voldoende om de kosten van de opbouw van de pensioenaanspraken in het betreffend jaar te dekken. In het boekjaar 2014 is NAf 173 miljoen aan pensioenuitkeringen betaald (2013: NAf 173 miljoen). Dit werd gedeeltelijk gedekt door de premieinkomsten van NAf 114 (2013: NAf 118) miljoen in het jaar 2014. Per saldo is in het jaar 2014 derhalve NAf 59 (2013: NAf 55) miljoen onttrokken aan het beschikbare vermogen om aan de uitkeringsverplichtingen te kunnen voldoen.

Het financieel beleid van APC om de gewenste financiële positie te bereiken en te behouden is gebaseerd op een aantal beleidsinstrumenten waarvan de belangrijkste hieronder kort worden belicht.

Premiebeleid

De pensioenpremie wordt formeel vastgesteld door de wetgever. Volgens de Pensioenlandsverordening bedraagt de premie 25% van de bijdragegrondslagen van de deelnemers per jaar. Echter, voor het jaar 2014 heeft de Overheid besloten de premie wederom op 22% van de bijdragegrondslagen vast te stellen (2013: 22%). De externe actuaaris heeft in haar rapport duidelijk gemaakt dat de huidige premie niet voldoende is om de kosten voor de opbouw van de pensioenaanspraken (inclusief de overige actuariële kosten en backservice) te kunnen dekken. APC is reeds geruime tijd in overleg met de regering van Curaçao om de pensioenregeling aan te passen ten einde tot een kostendekkende premie te geraken. Het belang van een kostendekkende premie en de gevolgen bij het achterwege blijven hiervan zijn veelvuldig gecommuniceerd en terdege onderbouwd door APC. APC vertrouwt erop dat er op niet al te lange termijn overeenstemming wordt bereikt met de regering van Curaçao over een kostendekkende premie.

Pensioenbeleid

De pensioenregeling die APC uitvoert, is vastgelegd in een Landsverordening (PB 1997 nr. 312) en kan door het fonds niet zelfstandig gewijzigd worden. Wel zijn er verschillende voorstellen gedaan om de pensioenregeling aan te passen (overgaan van een eindloonregeling naar een middelloonregeling, verhogen van de pensioenleeftijd van 60 naar 65 jaar, overgaan van een onvoorwaardelijke naar een voorwaardelijke indexatie). Aanpassing van de pensioenregeling volgens de in behandeling zijnde voorstellen zullen op de lange termijn een substantieel positief effect hebben op de financiële positie van het fonds. Deze voorstellen bevatten dusdanige aanpassingen om zo te geraken tot een regeling die beter beheersbaar is. Hoewel het overleg om tot deze aanpassingen te komen steeds concretere vormen aanneemt, zijn er nog geen aanpassingen in de pensioenregeling geëffectueerd.

Indexatiebeleid

De indexatie van de pensioenen is wettelijk geregeld. De hoogte daarvan hangt af van het percentage waarmee de Overheid de salarissen van haar werknemers indexeert en kan derhalve niet door het fonds worden ingezet als beleidsinstrument. In het jaar 2014 zijn de ingegane pensioenen niet geïndexeerd terwijl deze in 2013 met 1,9% zijn geïndexeerd⁴). Veel pensioenfondsen financieren de indexatie uit de overrente. De overrente is het rendement boven de rekenrente. Voor APC is de rekenrente 4%. Echter, aangezien APC een eindloonregeling kent, dient een deel van de overrente ook de backservice lasten te helpen financieren.

Beleggingsbeleid

Eens in de drie jaar wordt er een Asset / Liability Management (ALM)-studie opgesteld. Hierbij worden de 4 beleidsterreinen van het pensioenfonds t.w. de pensioenregeling, het premiebeleid, het beleggingsbeleid en het indexatiebeleid geanalyseerd rekening houdende met economische veronderstellingen, demografische factoren en bestandsontwikkeling. Op basis van deze analyse wordt er een strategische beleggingsmix gekozen waarbij optimalisatie van het rendement bij een beheersbaar risico wordt nagestreefd. In 2014 is er een nieuwe ALM studie uitgevoerd die als uitgangspunt zal dienen voor het beleggingsbeleid voor de jaren 2015 tot en met 2017.

Voor het boekjaar 2014 was de gekozen strategische beleggingsmix als volgt:

	SAA bandbreedte	Binnenland 62% 60-64%	Buitenland 38% 36-40%
Vastrentende Waarden bandbreedte	69% 64 - 74%	56% 53 - 59%	13% 11 - 18%
Zakelijke Waarden bandbreedte	29% 24 - 34%	4% 2 - 7%	25% 20 - 27%
Liquide Middelen bandbreedte	2% 1 - 5%	2% 1 - 5%	0% 1 - 5%

Het fonds hanteert een prudent beleggingsbeleid waarbij het streven primair is om geen onverantwoorde beleggingsrisico's te lopen.

Ook dient het fonds te voldoen aan de regels die de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) stelt voor institutionele beleggers (beleggingsregels), wat erop neerkomt dat minimaal 60% van de totale voorzieningen en schulden lokaal belegd moet worden. Voorheen waren er lokale overheidsobligaties die goed rendeerden, maar die worden niet of nauwelijks meer aangeboden sinds de schuldsanering.

Het beleggingsbeleid is derhalve, vanwege vorengenoemde richtlijnen van de CBCS, ingekaderd. Ontwikkelingen op zowel de lokale als internationale financiële markten stellen ook steeds hogere eisen aan het beleggingsbeleid en vooral aan de daarmee gepaard gaande beheersing van risico's ter optimalisering van het rendement.

⁴) Alleen de indexatie van de pensioenen van deelnemers die na 1998 in de pensioenregeling zijn opgenomen komt voor rekening van APC. De indexatie van deelnemers die vóór 1998 in de pensioenregeling zijn opgenomen wordt door APC doorbelast aan de laatste werkgever (via de Duurtetoelag).

Versterking van de financiële positie van het fonds en verhoging van de dekkingsgraad tot een niveau van minimaal 105% en op termijn 115% zal afhankelijk zijn van het doorvoeren van de noodzakelijke herstelmaatregelen en alle beleidsinstrumenten zoals voren genoemd. Herstel en behoud van een sterke financiële positie kan derhalve niet bereikt worden door uitsluitend het geïsoleerde effect van één beleidsinstrument.

Het beleid om de financiële positie te versterken en verder beheersbaar te maken is gebaseerd op een aantal belangrijke pijlers:

- optimaliseren van de beleggingsrendementen binnen de daarvoor gestelde risico kaders;
- aanpassen van de pensioenregeling;
- optimaliseren van de efficiëntie binnen de eigen organisatie;
- verder versterken van de interne beheersing en risico management.

APC heeft haar strategische koers bepaald voor de periode 2016-2018 en heeft daarbij een aantal belangrijke strategische keuzes gemaakt die noodzakelijk zijn voor de verdere ontwikkeling en positionering van het fonds. APC werkt consistent en voortvarend aan de realisatie van deze strategische keuzes.

Beleggingen van APC

Belegd vermogen

De verdeling van het belegd vermogen van het fonds over het binnen- en buitenland (exclusief liquide middelen) is voor zowel het jaar 2014 als 2013 hieronder weergegeven. Hieruit blijkt dat de procentuele geografische verdeling van het belegd vermogen per ultimo 2014 niet relevant is veranderd ten opzichte van ultimo 2013. De hieronder weergegeven waarden zijn gebaseerd op de waarderinggrondslagen zoals gehanteerd voor de jaarrekening.

	31 december 2014	%	31 december 2013	%
<i>(in miljoenen NAF)</i>				
Binnenland	1.975	48	1.895	49
Buitenland	2.154	52	1.998	51
Totaal	4.129	100	3.893	100

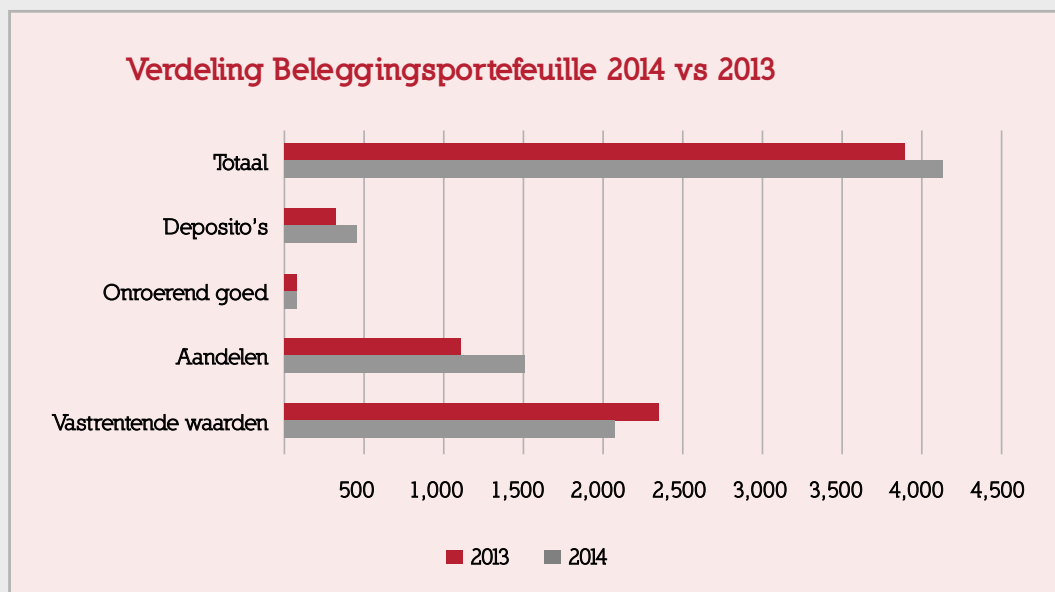
De verdeling van de beleggingsportefeuille van het fonds naar de verschillende beleggingscategorieën (exclusief liquide middelen) is hieronder weergegeven en grafisch uitgezet ten opzichte van de verdeling van het jaar 2013. Hieruit blijkt dat de categorie deposito's in waarde is toegenomen terwijl de categorieën onroerend goed en vastrentendewaarden licht zijn gedaald.

Ultimo 2014

	Binnenland	%	Buitenland	%	Totaal	%
<i>(in miljoenen NAF)</i>						
Vastrentendewaarden	1.423	72	649	30	2.072	50
Aandelen	3	0	1.506	70	1.509	37
Onroerend goed	82	4	0	0	82	2
Deposito's	466	24	0	0	466	11
Totaal	1.975	100	2.154	100	4.129	100

Ultimo 2013

	Binnenland	%	Buitenland	%	Totaal	%
<i>(in miljoenen NAF)</i>						
Vastrentendewaarden	1.478	78	879	44	2.357	61
Aandelen	3	0	1.119	56	1.122	29
Onroerend goed	83	4	0	0	83	2
Deposito's	331	18	0	0	331	8
Totaal	1.895	100	1.998	100	3.893	100

Relevante ontwikkelingen in de verslagperiode

De internationale financiële markten werden in 2014 gedomineerd door een aantal thema's. Allereerst kregen beleggers te maken met een zwakker herstel van de wereldeconomie waardoor telkenmale de verwachtingen naar beneden werden bijgesteld wat zorgde voor enige onrust op de financiële markten. Het herstel van de Amerikaanse economie was sterk, terwijl de Europese economie bleef voortsudderen en de economische groei in China (en andere opkomende economieën) zich matigde. Ook de verdere daling van de rente in plaats van een stijging zoals door de markt geanticipeerd, wakkerde de volatiliteit aan. In sommige Europese landen werd de spaarrente zelfs negatief, teneinde spaarders aan te zetten hun spaargelden voor bestedingen aan te wenden en leningen aan te gaan ten bate van de economie. Omdat de rente op de euro kapitaalmarkt sterker terugliep dan op de Amerikaanse markt waardoor het renteverskil verder opliep, is de Euro onder druk gekomen. De Amerikaanse Dollar won behoorlijk aan kracht ten opzichte van onder meer de Euro.

Ook zorgde de forse daling van de olieprijs in de tweede helft van het jaar uiteraard voor de nodige onzekerheden bij beleggers. Ook de zorgen over het stopzetten van het verruimingsprogramma van de Federal Reserve in de Verenigde Staten en de geopolitieke gebeurtenissen in zowel Oekraïne als in het Midden Oosten droegen bij aan de hevige koersschommelingen die het beleggingsjaar 2014 typeerden. De correcties op de financiële markten als gevolg hiervan hebben echter kort geduurd waarna de opwaartse trend werd voortgezet. Vooral in de Verenigde Staten was deze opwaartse trend krachtig. Ondanks de hoge volatiliteit was 2014 per saldo een positief jaar voor APC in het buitenland.

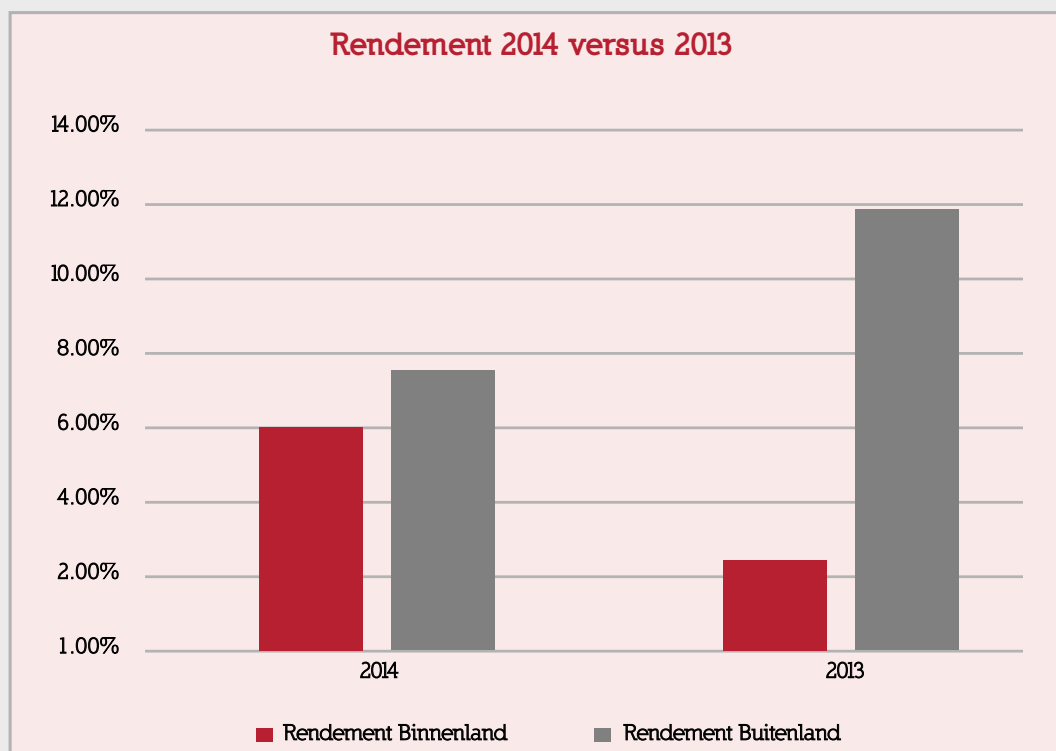
Over het jaar 2014, boekte APC een rendement van 7,5% op haar buitenlandse beleggingsportefeuille. Over dezelfde periode boekte de Amerikaanse S&P 500 een resultaat van 13,6%. De MSCI EMU, graadmeter van de aandelenmarkten in de Eurozone, boekte een negatief resultaat van 7,3% en de MSCI Emerging Markets boekte ook een negatief resultaat van 1,9%. De resultaten op de beurzen zijn in Amerikaanse dollars gemeten waardoor de koersveranderingen van de vreemde valuta's ook in de resultaten zijn verwerkt. Hierdoor boekten de MSCI EMU en de MSCI Emerging Markets negatieve resultaten als gevolg van de waardedaling van zowel de Euro als de valuta's in de opkomende markten ten opzichte van de Amerikaanse Dollar gedurende het jaar 2014. Gedurende 2014 had APC geen beleggingen in de eurozone en derhalve geen exposure aan de Euro.

Gedurende het beleggingsjaar is de bouw van het nieuwe ziekenhuis van start gegaan, maar over het algemeen waren er geen bijzondere activiteiten waarneembaar in de lokale economie. Het fonds maakt zich zorgen over het relatief lage aanbod van kwalitatieve investeringsmogelijkheden en het effect hiervan op de economische groei van Curaçao en zag zich wederom genoodzaakt fondsen uit te zetten in deposito's bij de lokale financiële instellingen. Hierdoor werd een grote hoeveelheid cash omgezet in rentedragend kapitaal, hoewel de rente op de geldmarkt bijzonder laag was. Dientengevolge is het gemiddeld rendement op de nieuwe deposito's lager. De verkoop van woonkavels van het verkavelingsplan Brakkeput Zuid, die reeds in 2013 werd opgestart, liep door in 2014. Verder heeft het fonds een centraal gelegen oud pand gekocht, met de bedoeling ter plaatse een nieuw kantoren pand te bouwen. De voorbereidingen hiervoor zijn reeds opgestart.

Rendementen

De behaalde rendementen in de boekjaren 2014 en 2013 waren als volgt.

Rendementen	2014	2013
Totaal rendement	6,7%	7,0%
Rendement binnenland	5,9%	2,5%
Rendement buitenland	7,5%	11,9%

Het rendement op de portefeuille binnenland bedroeg 5,9% over het jaar 2014. In deze periode bedroeg het rendement op de buitenlandse beleggingen 7,5%. Op de totale beleggingsportefeuille van het fonds werd een rendement behaald van 6,7%.

Verkavelingsplan Brakkeput Zuid

Actuariële aspecten

Actuariële analyse van de resultaten

De resultaten van het fonds kunnen worden uitgesplitst naar een aantal bronnen zoals hieronder weergegeven.

Resultatenbron	2014	2013
<i>(in miljoenen NAf)</i>		
Effect conversie naar Maia	0	2
Resultaat op beleggingsopbrengsten en inflatie	96	87
Resultaat op pensioenopbouw	(41)	(25)
Kosten	(2)	(6)
Uitkeringen	7	(1)
Risicoproces (sterfte)	(2)	3
Risicoproces (arbeidsongeschiktheid)	5	8
Incidentele mutaties	(11)	9
Wijziging grondslagen	(129)	0
Overige baten en lasten	(6)	0
Resultaat	77	114

De actuariële analyse is gebaseerd op de enkelvoudige jaarrekening van APC.

Resultaat op beleggingsopbrengsten en inflatie

Een deel van de aangroei van de voorziening voor pensioenverplichtingen, namelijk, 4% van de VPV plus de kosten van de toeslagverlening, moet gefinancierd worden door rendement op beleggingen boven 4%.

Het resultaat op de beleggingsopbrengsten en inflatie is gelijk aan de behaalde netto beleggingsopbrengsten verminderd met de benodigde interest voor toevoeging aan de VPV.

Het resultaat op beleggingsopbrengsten en inflatie is in het jaar 2014 gestegen ten opzichte van het jaar 2013. Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan het hoger behaald rendement.

Resultaat op pensioenopbouw

De pensioenopbouw in een jaar dient gedekt te worden door de premies. Het resultaat op de pensioenopbouw is het verschil tussen de feitelijk ontvangen premie beschikbaar voor pensioenopbouw en het voor de opbouw van de pensioenaanspraken benodigde bedrag. Uit het bovenstaande blijkt dat de premies in beide jaren niet voldoende waren om de kosten van de pensioenopbouw in het boekjaar te dekken.

In de jaren 2014 en 2013 bedroeg het werkelijke premiepercentage 22%. Dit percentage is de laatste door de Raad van Ministers (van de voormalige Nederlandse Antillen) vastgestelde premie. Op grond van de pensioenlandsverordening zou de bijdrage 25% moeten bedragen. Door APC is meerdere malen de aandacht gevestigd op het feit dat dit premiepercentage niet voldoende is om de kosten van de regeling te dekken.

In tegenstelling tot voorgaande jaren is de totale backservice vanaf 2013 opgenomen in het resultaat op pensioenopbouw in verband met lagere beleggingsopbrengsten en de verwachting dat de backservice als gevolg van looninflatie niet gedekt kunnen worden door beleggingsopbrengsten in de toekomst.

Resultaat op kosten

Hierbij wordt bekeken in welke mate de werkelijk gemaakte kosten worden gedekt door de veronderstelde kostenopslag (in de voorziening en premie).

Resultaat op uitkeringen

Het resultaat op uitkeringen is het verschil tussen de verwachte vrijval uit de VPV en de werkelijk betaalde uitkeringen.

Resultaat op risicoproces

Hieronder wordt verstaan de invloed van sterfte en arbeidsongeschiktheid op de hoogte van de voorziening. Hier komt het verschil tussen werkelijke en veronderstelde sterfte tot uitdrukking.

Resultaat op incidentele wijzigingen

In dit resultaat zijn incidentele wijzigingen, zoals wijzigingen van de pensioenregeling en van de methodiek en grondslagen van de berekening van de pensioenverplichtingen en andere wijzigingen van diverse aard opgenomen.

Resultaat wijziging grondslagen

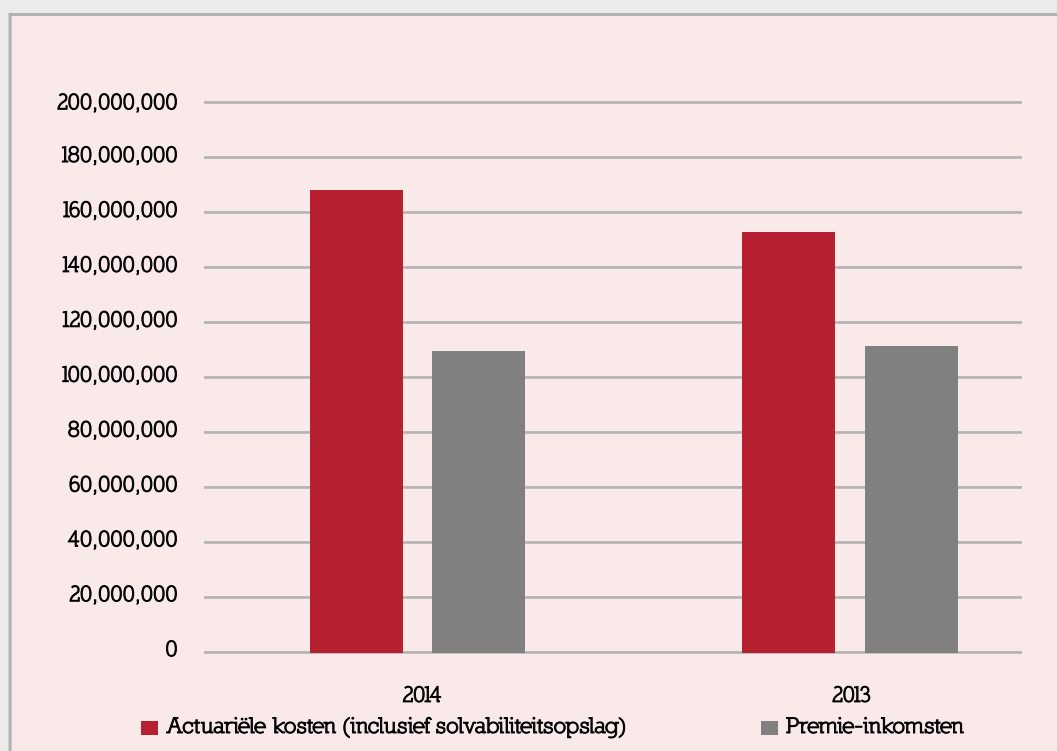
Dit resultaat is het gevolg van de gewijzigde verwachte toekomstige sterfteontwikkelingen. Het fonds heeft 3% toegevoegd aan de voorziening. Dit leidt tot een negatief resultaat.

Actuariel benodigde premie

Gedurende 2014 waren de ontvangen premies niet toereikend voor de pensioenopbouw en daarmee niet toereikend voor de financiering van de huidige pensioenregeling. Het fonds streeft naar een dekkingsgraad van 115%. Om deze dekkingsgraad te bereiken en te behouden zou een solvabiliteitsopslag in de premie opgenomen kunnen worden:

	2014	2013
<i>(in miljoenen NAF)</i>		
Totale actuariële kosten	153	138
Solvabiliteitsopslag	19	18
Benodigde premie	172	156
Totale premie inkomsten	112	113
Tekort	60	43

De verhouding tussen de actuariële kosten en de premie-inkomsten is hieronder weergegeven.

De premie was, zoals eerder vermeld, in beide jaren niet voldoende om de kosten van de pensioenopbouw inclusief backservice op basis van individuele salarisstijgingen en solvabiliteitsopslag te dekken. De kosten van de backservice als gevolg van algemene loonstijgingen (indexatie) worden vanaf het boekjaar 2013 verondersteld uit het resultaat op pensioenopbouw te worden gefinancierd.

Oude Leeszaal aan de Johan van Walbeekplein

Risico's van APC

Beleggingsrisico's

De strategische beleggingsmix van het fonds vloeit voort uit de ALM studie waarin het risicokader van het fonds wordt bepaald. De risico's die het fonds in dit kader onderkent zijn (a) prijsrisico's, (b) krediet-risico, (c) liquiditeitsrisico en (d) actuariael risico.

Prijsrisico

Het prijsrisico is uit te splitsen in een renterisico, valutarisico en marktrisico.

- Het renterisico wordt veroorzaakt door fluctuaties in de marktrente. Ontwikkelingen in de rentestand kunnen een negatief of positief effect hebben op de waarde van het effectieve rendement op beleggingen. Onder andere door een mismatch tussen de looptijden van de verplichtingen en van de beleggingen bestaat het risico dat de hoogte van de verplichtingen meer dan evenredig stijgt dan de waarde van de beleggingen. Een dergelijk scenario zal een negatief effect hebben op het resultaat en de dekkingsgraad van het fonds. Dit risico is zeer reëel gezien de renteontwikkelingen op de markt.

Binnen de binnenlandse vastrentende portefeuille wordt de rente gekoppeld aan de beleningsrente. Het introduceren van een variabele rente als functie van de beleningsrente waarbij tevens een minimum rente voorop wordt vastgesteld, draagt bij aan het beheersen van het renterisico. Leningen met een variabele rente leiden tot een kasstroomrenterisico.

Leningen met een vaste rente leiden tot een reële-waarde renterisico. Dit risico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van veranderingen in de marktrente. Het fonds loopt onder andere om de hiernavolgende redenen echter geen reële-waarde renterisico.

Het fonds heeft zowel lokale als buitenlandse leningen met een overwegend vaste rente.

- De binnenlandse markt kenmerkt zich niet door een fluctuatie in vaste rente waardoor het rente-effect op dit deel van de portefeuille in principe wordt gemitigeerd.
- Voor de buitenlandse leningen met een vaste rente wordt het effect van een rentedaling direct vertaald in de waarde van de leningen. In de op de balans opgenomen waarden van buitenlandse leningen is derhalve reeds rekening gehouden met het gevolg van renteveranderingen.
- Valutarisico. Met de herinrichting van de buitenlandse beleggingsorganisatie per ultimo juni 2013, heeft er middels een directe allocatie in bepaalde gebieden een uitbreiding naar andere internationale markten plaatsgevonden. Het is derhalve noodzakelijk geworden het valutarisico van de buitenlandse portefeuille met het oog op APC's pensioenverplichtingen te verkleinen. Het valuta-beleid van het fonds is gericht om de valuta exposure van de benchmark naar ontwikkelde economieën, voor zover dit praktisch haalbaar is, voor 100% af te dekken naar USD. De valutahedge

wordt in lijn met de richtlijnen via een overlay op totaal portefeuille niveau geïmplementeerd. Dit houdt in dat de afdekking met het aan- en verkopen van valutacontracten in de forward markt wordt bereikt, waarbij valuta van opkomende economieën zijn uitgesloten. De forward contracten mogen expliciet niet worden aangewend voor speculatieve doeleinden of om leverage te creëren. De tegenpartijen moeten minimaal een rating hebben van 'A' door Standard & Poors.

- Het marktrisico is het risico dat de waarde van de beleggingen fluctueert door ontwikkelingen op de markt. Dit risico wordt onder andere beheerst door diversificatie (verschillende beleggings-categorieën) binnen de portefeuille. Het fonds loopt voornamelijk koers(prijs)risico over investeringen van het fonds die op de balans als 'Effecten Buitenland' zijn opgenomen. Hieronder vallen aandelen en vastrentende waarden belegd in het buitenland. Deze vastrentende waarden zijn geconditioneerd tot minimaal 'investment grade rating', waardoor de betere debiteuren in de portefeuille worden opgenomen. De aandelen zijn eerste klas aandelen opgenomen in de officiële notering op een van de grote wereldbeurzen.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) leningsvorderingen heeft. Het kredietrisico wordt beheerst door de individuele beleggingen (binnenlandse markt) vooraf te toetsen aan het kredietrisicoclassificatiesysteem van het fonds. Daarna volgt reguliere toetsing van het risico middels o.a. het analyseren van jaarrekeningen en het bijwonen van aandeelhoudersvergaderingen. Ook door het eisen van voldoende zekerheden bij financiering wordt het risico teruggebracht naar een beheersbaar niveau.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen en/of bezittingen niet tijdig tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds niet aan zijn kortlopende verplichtingen kan voldoen.

Bij het beheren van het liquiditeitsrisico wordt uitgegaan van het matching-principe. Bij de samenstelling van de vastrentende portefeuille wordt gestreefd naar matching van de cashflow van de portefeuille aan de verplichtingen van het fonds. Ten aanzien van de lokale vastrentende portefeuille wordt gestreefd naar het optimaliseren van de spreiding naar vervaljaar. Ook worden in dit kader meer annuïteitenleningen verstrekt. De buitenlandse beleggingen zijn zeer liquide.

Actuariële risico's

De voorziening pensioenverplichting vertegenwoordigt de waarde van de pensioenverplichtingen van het fonds en kan in de tijd worden weergegeven door middel van een schatting van de toekomstige uitgaande kasstromen. Er bestaat derhalve een verplichtingenrisico. Dit verplichtingenrisico wordt onder andere veroorzaakt door het feit dat mensen gemiddeld langer kunnen leven dan verondersteld, waardoor het fonds langer uitkeringen moet verstrekken dan verondersteld (sterfterisico). Wereldwijd en ook lokaal neemt de levensverwachting toe. Door deze ontwikkelingen heeft APC in 2014 besloten een opslag toe te voegen op haar streeffactoren. Deze opslag dient ter dekking van het risico dat ingesloten zit in de veronderstelling dat mensen steeds langer leven.

APC waardeert haar pensioenverplichtingen uitgaande van een vaste rekenrente van 4%. Feitelijk wordt er dus verondersteld dat het fonds een rendement van minimaal 4% behaalt op de beleggingen die dienen ter dekking van de pensioenverplichtingen. Door de lage rendementsverwachtingen staat dit uitgangspunt onder druk. APC zal voor het einde van het jaar 2015 haar beleid ten aanzien van de rekenrente her evalueren.

Ook zijn er nog andere verzekeringstechnische risico's (bijvoorbeeld overlijden waarbij nabestaanden-pensioenen uitgekeerd moeten worden of arbeidsongeschiktheid waarbij vervroegd pensioen uitgekeerd moet worden). Jaarlijks worden deze risico's door de externe actuaris geëvalueerd.

Om deze verplichtingenrisico's te kunnen beheren voert APC ook periodiek stresstests uit. Het betreffen gevoeligheidsanalyses van de dekkingsgraad voor wijzigingen in de actuariële en economische parameters. De actuariële en economische parameters kunnen de schattingen significant beïnvloeden.

Operationele risico's

Het operationele risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioen- en beleggingsactiviteiten als gevolg van niet-afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Het fonds is continu doende dit risico te monitoren en te verminderen. Versterking van de organisatie en vooral van de interne risicobeheersing is een punt van blijvende bijzondere aandacht. Zo heeft het fonds inspanningen gedaan om haar organisatiestructuur en interne processen onder de loep te nemen en waar mogelijk direct aan te passen door acties te ondernemen ter optimalisatie van de administratieve organisatieprocessen en interne controle. Deze inspanningen worden in het jaar 2015 voortgezet.

Ten aanzien van de persoonlijke ontwikkeling van het personeel is het beleid voortgezet dat is gericht op het voorzien in training en coaching (extern of intern) gebaseerd op de individuele behoefte van elk personeelslid of van een groep personeelsleden (b.v. een afdeling). Daarnaast voorziet de studiefaciliteitenregeling in de mogelijkheid voor verdere ontwikkeling van het personeelslid middels het volgen van een studie, uiteraard voor zover dit de organisatie ten goede komt en bevorderlijk wordt geacht voor de uitoefening van de functie. Naast trainingen gericht op de individuele ontwikkeling zijn in het verslagjaar ook activiteiten georganiseerd in het kader van teambuilding.

In het kader van het bevorderen van transparantie en good pension fund governance is een Compliance manual inclusief een Gedragscode opgesteld. In deze manual worden onder anderen de verantwoordelijkheden van de directie en de medewerkers van APC beschreven ten opzichte van interne en externe belanghebbenden (klanten, medewerkers, deelgenoten, zakelijke partners en de maatschappij). Het belangrijkste doel van de manual is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden, alsmede het voorkomen van integriteitsrisico's.

Ten aanzien van de organisatie van de ICT is APC verder gegaan met uitvoering van het geformuleerd beleid gericht op onderhoud en optimalisatie van geautomatiseerde systemen en de organisatie daaromheen. Een belangrijke ontwikkeling die in 2014 onder andere bij heeft gedragen aan de verhoging van de efficiëntie binnen de organisatie, is de voorbereiding van de implementatie van het nieuw geautomatiseerd pensioenpakket. Afronding van dit project heeft in het jaar 2015, met ingebruikname van het nieuw pensioenpakket, plaatsgevonden.

Het uitbesteden van werkzaamheden brengt ook operationele risico's met zich mee. Zo heeft het fonds de buitenlandse beleggingsportefeuille heringericht en is deze in juli 2013 uitbesteed aan Russell Investments ten behoeve van het vermogensbeheer en State Street Global Services ten behoeve van de bewaring. Inmiddels heeft het fonds 2 volle jaren dienstverlening kunnen ervaren. In het kader hiervan zal APC de dienstverlening van deze twee partijen analyseren op basis van de getekende overeenkomsten en deze toetsen aan de opgestelde beleggingsrichtlijnen zoals overeengekomen in de Investment Management Agreement. De analyse zal nog in het jaar 2015 plaatsvinden en hierover zal advies worden uitgebracht. In 2016 staat een grotere analyse van beide partijen gepland, in het

bijzonder benchmarking met andere partijen in de markt die soortgelijke diensten verlenen. Tevens zijn de werkzaamheden met betrekking tot het nieuw geïmplementeerd pensioenadministratie pakket uitbesteed. Middels een SLA met Keylane Actuera, zijnde de leverancier van het pensioenadministratie pakket, zijn er nadere afspraken gemaakt die moeten bijdragen in de beheersing van de uitbesteede werkzaamheden. Het fonds krijgt o.a. ook de beschikking over de externe Service Organisatie Control Rapport inzake het beheer en hosting van het pensioenadministratie pakket door Keylane Actuera.

Het fonds is voornemens om in 2015 periodieke monitoring van zowel de hierboven genoemde alsook overige uitbesteede werkzaamheden te introduceren. Dit laatste zal bijdragen aan het beheersen van de operationele risico's die hiermee gemoeid zijn.

Systemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen is dit risico voor het fonds niet direct beheersbaar. De wereldwijde kredietcrisis heeft pijnlijk aangetoond in hoeverre marktpartijen afhankelijk zijn van de goede werking van financiële markten en systemen. Het beleggingsbeleid van APC is continue gericht op een gebalanceerd herstel en versterking van de financiële positie van het fonds, waarbij wordt uitgegaan van een positieve ontwikkeling van de dekkingsgraad binnen een aanvaardbare risicokader. Na bepaling van het aanvaardbare risicokader wordt een risicobudget vastgesteld zodat de risico's optimaal kunnen worden beheerst. Het risicobudget is de Strategische Asset Allocatie en bijhorende strategische bandbreedtes waarover het fonds beschikt om de portefeuille op enig moment in de tijd te positioneren afhankelijk van de ontwikkelingen op de financiële markten met het doel om de financiële positie van het fonds te versterken (bij positieve ontwikkelingen op de financiële markten) of juist de risico's te mitigeren (bij minder positieve ontwikkelingen op de financiële markten). Bij de herinrichting van de buitenlandse beleggingsorganisatie is hiermee rekening gehouden en is een dekkingsgraad afhankelijk asset allocatiebeleid ingevoerd, waarbij de hoogte van de dekkingsgraad bepalend is voor de asset allocatie, doch binnen het vastgestelde risicobudget.

Integraal risicomanagement

Hoewel risicomanagement reeds een prominente plaats inneemt op de agenda's van het bestuur en management van APC, vereisen onder andere ontwikkelingen in de externe omgeving van het fonds, die een verhoogd risico met zich meebrengen, een gestructureerde en integrale risicomanagement-aanpak waarbij risicomanagement in de gehele organisatie wordt ingebed. Ter versterking hiervan is in 2015 een Compliance & Risk Manager aangetrokken waardoor het integraal risicomanagement extra en specifieke aandacht zal krijgen.

Vooruitzichten van APC

Pensioenen

De huidige pensioenregeling kent een pensioenleeftijd van 60 jaar. De verwachting is dat dit verder omhoog zal gaan, net als in andere landen. De verhoging van de ingangleeftijd van de AOV van 60 naar 65 jaar is reeds ingegaan. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat ook de pensioenleeftijd van de pensioenregeling van APC op termijn wordt verhoogd.

Zoals reeds aangegeven is, worden de kosten van de pensioenregeling al geruime tijd niet gedekt door de inkomsten uit premie. De benodigde pensioenpremie om de kosten van de pensioenregeling te dekken is significant hoger dan de werkelijke pensioenpremie. Een versoering van de pensioenregeling is een absolute voorwaarde om deze regeling betaalbaar te houden. In dit kader dient gedacht te worden aan de reeds in voorbereiding zijnde aanpassingen als het verhogen van de pensioenleeftijd, het aanpassen van de pensioenregeling van een eindloonregeling naar een middelloonregeling en het aanpassen van het indexatiebeleid naar een voorwaardelijk indexatiebeleid. Het is de verwachting dat de implementatie van deze aanpassingen van de pensioenregeling voor het einde van 2015 gerealiseerd zullen worden.

Beleggingen

De visie van APC ten aanzien van de beleggingsstrategie is grotendeels ongewijzigd gebleven ten opzichte van het jaar 2013.

Voor wat betreft de VS markt houdt het fonds er rekening mee dat de 10-jaars rente in de VS in 2015 kan gaan stijgen, waardoor het fonds alert blijft voor renterisico in de vastrentende portefeuille.

Ten aanzien van de Eurozone verwacht het fonds dat als gevolg van de acties en doorgevoerde maatregelen van de Europese Centrale Bank (ECB) dat deze acties de kredietverlening en daarmee de economische groei in de regio in 2015 verder zullen stimuleren. Het fonds houdt de ontwikkelingen in de eurozone nauwlettend in de gaten.

Voor wat betreft de lokale beleggingen blijft het fonds zich positief opstellen over ontwikkelingen op de lokale markt en zal waar nodig een leidende rol op zich nemen om projecten die binnen het risicoprofiel passen te stimuleren.

Verder wordt verwacht dat de kapitaalmarktrente laag zal blijven evenals de geldmarktrente vanwege de overliquiditeit binnen de financiële sector.

Gezien de toegenomen volatiliteit op de internationale financiële markten als gevolg van geopolitieke en economische ontwikkelingen in de gebieden waarin het fonds belegt, zijn risicobeheersing en portefeuilleoptimalisatie imperatief voor het fonds.

Ter verdere versterking van de corporate governance van het beleggingsproces met in acht name de rendementsdoelstelling en risicobeheersing van het fonds, zijn het Sectorenbeleid (SB) en het Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid (MVB) in verslagjaar 2014 ontwikkeld. Het Sectorenbeleid heeft betrekking op de binnenlandse beleggingsportefeuille. De buitenlandse beleggingsportefeuille is reeds geoptimaliseerd waarbij een dynamisch beleggingsbeleid wordt gevoerd. Het Sectorenbeleid heeft als doel op een verantwoorde manier het concentratierisico dat vaak optreedt in een beleggingsportefeuille binnen een kleine economie te mitigeren en om in die sectoren te beleggen die een bijdrage leveren aan de lokale economie. Dit laatste zou uiteindelijk tot waardegroei op de lange termijn moeten leiden.

Door de invoering van een beleid voor Maatschappelijk Verantwoord Beleggen worden bij het aangaan van een belegging 'Environmental, Social en Governance' (ESG) overwegingen in acht genomen. Onder ESG wordt verstaan het beleggen op grond van financiële, sociale, governance en milieuoverwegingen en/of de beïnvloeding van bedrijven, overheden en andere relevante actoren op grond van deze overwegingen. Het MVB heeft betrekking op de totale beleggingsportefeuille van het fonds. Implementatie van het MVB in de buitenlandse portefeuille vindt in het jaar 2015 plaats, terwijl de MVB en SB reeds op de binnenlandse beleggingen worden toegepast.

Het fonds staat voor vele uitdagingen. In 2015 wordt het reeds ingezette traject ter realisatie van de voor 2014 gedefinieerde doelstellingen voortgezet

- Cash en Treasury management: uitvoering van het beleggingsbeleid blijft primair gericht op een optimale allocatie van de beschikbare liquiditeiten.
- Door het lange looptijdkarakter van de verplichtingen blijft het van belang de vastrentende portefeuille zodanig hierop af te stemmen zodat de kenmerken hiervan grotendeels overeenkomen met de kenmerken van de verplichtingen. Beheersing van het renterisico blijft cruciaal.
- Verder ontwikkelen van varianten op bestaande financieringsinstrumenten voor de lokale markt.
- Een proactieve c.q. agressieve benadering op de lokale markt moet er op de lange termijn toe leiden dat de middelen van het fonds ook lokaal optimaal worden uitgezet, terwijl verdere analyses van de mogelijkheden voor het aanboren van nieuwe markten in het buitenland zullen worden uitgevoerd waarbij optimalisatie van het risico versus rendement verhouding voorop staat.
- Het verruimen van het wettelijk kader dat de beleggingen van het fonds reguleert.

Landhuis Ararat

Jaarrekening APC 2014

Geconsolideerde balans per 31 december 2014 na resultaatbestemming

Activa	31 december 2014	31 december 2013
<i>(in duizenden NAf)</i>		
Vaste activa		
Financiële vaste activa	1.778.150	1.728.391
Materiële vaste activa	8.244	5.715
Totaal vaste activa	1.786.394	1.734.106
Vlottende activa		
Financiële activa	2.350.183	2.165.238
Vorderingen	159.298	119.553
Liquide middelen	323.683	431.199
Totaal vlottende activa	2.833.165	2.715.990
	<u>4.619.559</u>	<u>4.450.096</u>
Passiva	31 december 2014	31 december 2013
<i>(in duizenden NAf)</i>		
Groepsvermogen	10.085	91.400
Voorziening voor pensioenverplichtingen	4.421.018	4.156.796
Overige voorzieningen	10.644	10.559
Langlopende schulden	52.000	62.000
Kortlopende schulden	125.812	129.341
	<u>4.619.559</u>	<u>4.450.096</u>

Geconsolideerde staat van baten en lasten 2014

Baten	2014	2013
<i>(in duizenden NAf)</i>		
Pensioenbijdragen	114.305	117.774
Opbrengst uit Financiële Vaste Activa *	272.359	262.849
Interest	3.699	2.769
Overige inkomsten	607	613
Totaal Baten	390.971	384.006
Lasten	2014	2013
<i>(in duizenden NAf)</i>		
Pensioenuitkeringen	173.356	173.341
Beheerskosten	24.712	24.040
Interestlasten	2.818	3.597
Toevoeging aan voorzieningen voor		
- Dubieuze debiteuren	6.186	11.239
- Duurtetoeslag en Vut	86	778
- Pensioenverplichtingen	264.222	94.276
Totaal Lasten	471.380	307.270
Resultaat voor winstbelasting	(80.409)	76.736
Winstbelasting	904	885
Dotatie voorziening latente belasting	2	2
Resultaat boekjaar	(81.315)	75.848
Aandeel derden	(104)	(137)
Toevoeging aan vrij vermogen	<u>(81.419)</u>	<u>75.712</u>

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2014

	2014	2013
<i>(in duizenden NAf)</i>		
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen pensioenpremies	112.462	131.963
Ontvangen VUT-uitkeringen	16.461	17.913
Ontvangen Duurtetoeslag	99.909	108.937
Betaald aan pensioenuitkeringen	(173.356)	(166.272)
Betaald aan VUT-uitkeringen	(18.675)	(18.899)
Betaald aan Duurtetoeslag	(113.042)	(112.042)
Betaalde pensioenuitvoerings- en administratiekosten	(22.574)	(20.153)
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	(98.815)	(58.553)
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Inkomsten uit beleggingsactiviteiten	2.263.420	3.345.117
Uitgaven uit beleggingsactiviteiten	(2.265.359)	(3.414.767)
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten	(1.939)	(69.649)
Overige ontvangsten en uitgaven	(6.761)	7.636
Netto kasstroom (mutatie liquide middelen)	(107.516)	(120.565)
Stand liquide middelen per 1 januari	431.199	551.764
Stand liquide middelen per 31 december	<u>323.683</u>	<u>431.199</u>

Toelichting op de geconsolideerde balans en de geconsolideerde staat van baten en lasten

Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met Boek 2 van het in Curaçao geldende Burgerlijke Wetboek en in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor waardering van de activa en de passiva en methoden van resultaatbepaling waaronder de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), met uitzondering van RJ 610, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. RJ 610 sluit aan op de in de Nederlandse Pensioenwet en de hieraan gerelateerde Algemene Maatregelen van Bestuur opgenomen nadere voorschriften inzake verantwoording en grondslagen voor waardering door Pensioenfondsen. Aangezien APC zijn zetel heeft op Curaçao is er voor gekozen om RJ 610 niet toe te passen omdat dit strijdig kan zijn met de lokale regelgeving en de situatie op Curaçao anders is dan in Nederland.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en in de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichtingen.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van APC zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost.

De waarderingsgrondslagen zijn hieronder weergegeven. De gehanteerde waarderingsgrondslagen zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, tenzij anders aangegeven.

Grondslagen voor consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van APC opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin APC direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld. Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de Groep.

In de geconsolideerde jaarrekening van APC is opgenomen:

Centrale Hypotheek Bank N.V. (CHB), gehouden belang: 93%

De vennootschap is gevestigd op Curaçao aan de Schouwburgweg 26. Het statutaire doel van de vennootschap is het ter leen verstrekken van geld onder hypothecair verband, het ter leen opnemen van gelden tegen uitgifte van pandbrieven of schuldbekentenissen, het verkrijgen en vervreemden van onroerende goederen en het verlenen van bemiddeling bij het sluiten van verzekeringen. CHB oefent haar bedrijf uit op Curaçao, Bonaire, Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangen en betaalde rente en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit beleggingsactiviteiten.

Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het Management van APC en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Continuïteit

Het bestuur vindt het gerechtvaardigd om voor de waarderingsgrondslagen het continuïteit principe te hanteren. Uitgaande van dit continuïteit principe zij opgemerkt dat de dekkinggraad van het fonds per eind 2014 nog niet op het gewenste niveau ligt. Het gewenste niveau van de dekkinggraad voor APC is tussen 105% en 115%. Bij een dekkinggraad van 105% zijn de algemene risico's gedekt. Het fonds streeft naar een dekkinggraad van 115% zodat er voldoende buffer aanwezig is om naast algemene risico's ook beleggingsrisico's te kunnen opvangen. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de vennootschap.

APC heeft een dekkinggraad van 100,23% gerealiseerd per eind boekjaar 2014. De dekkinggraad per 31 december 2013 was 102,20%.

Vreemde valuta en functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in Antilliaanse Guldens (NAf), zijnde de functionele en presentatievaluta van APC.

Afrondingen

In onderhavige jaarrekening kunnen er tussen de balans en de staat van baten en lasten en de bijbehorende toelichtingen afrondingsverschillen voorkomen.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen intern vastgestelde standaardkoersen, welke op kwartaalbasis worden aangepast aan de markt-koersen. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balans-datum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de rekening van baten en lasten.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Vastgoedbeleggingen

APC heeft alle vastgoedbeleggingen van het voormalige APNA per 10 oktober 2010 tegen boekwaarde overgenomen waarbij de boekwaarde van APNA per 9 oktober 2010 als kostprijs voor APC is genomen. APC heeft ervoor gekozen om de vastgoedbeleggingen te waarderen tegen geamortiseerde kostprijs. Inzake gebouwen en woonhuizen wordt jaarlijks 2,5% van de aanschaffings - of verkrijgingwaarde afgeschreven. Op onbebouwde terreinen wordt niet afgeschreven. Voorts wordt de boekwaarde verminderd met noodzakelijk geachte afboekingen gebaseerd op duurzame waardeverminderingen wegens lagere taxatiewaarde. Hiertoe worden de vastgoedbeleggingen periodiek, en wel 1 keer in de 5 jaren, door een beëdigd makelaar getaxeerd. Indien de taxatiewaarde lager is dan de boekwaarde wordt deze lagere waarde als balanswaarde aangehouden. De vastgoedbeleggingen van APC zijn in 2010 / 2011 voor het laatst getaxeerd en hadden allemaal een hogere marktwaarde dan de boekwaardes. Derhalve zijn de boekwaardes als balanswaarde aangehouden. De vastgoedbeleggingen van APC worden in het boekjaar 2016 wederom getaxeerd.

Vastgoedbeleggingen direct voor verkoop beschikbaar

De voorraden – direct voor verkoop beschikbare vastgoedbeleggingen - betreffen woningen en terreinen van de deelneming CHB van ex-hypotheekgevers die bij veiling ingekocht zijn. De woonhuizen en terreinen zijn gewaardeerd tegen de geschatte marktwaarde, welke waarde gebaseerd is op de waarde volgens het taxatierapport.

Deelnemingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderinggrondslagen van de desbetreffende deelneming. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover APC in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering. Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde. Afwaardering vindt plaats ten laste van de staat van baten en lasten.

Leningen

De onder financiële vaste activa opgenomen leningen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Leningen worden opgenomen op het moment dat zij worden verworven of gefinancierd en worden niet langer opgenomen op het moment dat zij worden afgewikkeld.

Leningen aan deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen leningen aan deelnemingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten (indien materieel). Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

Vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden bij eerste waardering opgenomen tegen reële waarde, verminderd met een voorziening voor mogelijke oninbaarheid van deze vorderingen. Deze voorziening is bepaald op basis van individuele beoordeling van de uitstaande vorderingen. Bij vervolgwaardering worden de vorderingen opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs.

Effecten

Effecten worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden onder financiële vaste activa opgenomen effecten die:

- geen onderdeel zijn van de handelsportefeuille
- niet tot einde looptijd worden aangehouden.

Effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt. Reële waarden worden ontleend aan genoteerde marktprijzen in liquide markten, mits deze beschikbaar zijn. Indien er geen actieve markt is of genoteerde marktprijzen niet beschikbaar zijn, wordt de reële waarde geschat aan de hand van een verscheidenheid van waarderingstechnieken, waaronder contante-waarde methoden en andere prijsbepalingsmodellen. De in prijsbepalingmethoden gehanteerde gegevens zijn afkomstig van betrouwbare externe bronnen. Bij toepassing van een contante-waarde methode worden de geschatte toekomstige kasstromen gebaseerd op de beste schattingen van de directie. De bij deze methode gehanteerde disconteringsvoet is een markt gerelateerde voet per balansdatum voor instrumenten met vergelijkbare voorwaarden. De reële waarden worden aangepast voor de kredietkwaliteit van het instrument.

Gekochte, rentedragende effecten die tot het einde van de looptijd worden aangehouden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Transactiekosten die zijn toe te rekenen aan effecten die na de eerste verwerking worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen via de staat van baten en lasten, worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt.

Transactiekosten die zijn toe te rekenen aan effecten die na eerste verwerking worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen via het eigen vermogen, worden in de eerste waardering verwerkt.

Bij verkoop van de effecten aan een derde of door opname in de effectieve rente (in geval van een rentedragend actief) worden de transactiekosten in de staat van baten en lasten verwerkt.

Voor waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen van effecten, wordt verwezen naar de financiële vaste activa. Effecten als onderdeel van de vlottende activa hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Bijzondere waardeverminderingen van financiële activa

APC beoordeelt op elke balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardevermindering van een financieel actief of een groep financiële activa. Een financieel actief of een groep financiële activa heeft een bijzondere waardevermindering ondergaan indien er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardevermindering als gevolg van een of meer gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan na de eerste opname van het actief en vóór de balansdatum (een 'tot verlies leidende gebeurtenis') en een dergelijke gebeurtenis een nadelig effect heeft op de geschatte toekomstige kasstromen uit het financieel actief of de groep financiële activa. Uitsluitend als en voor zover dit het geval is, wordt er een bijzonder waarde verminderingsverlies opgenomen als last in de staat van baten en lasten.

Materiële vaste activa

APC kent één categorie materiële vaste activa. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen (categorie airco 10%, liftinstallatie 10%, computer 25%, overige vaste activa 10%) op basis van de verwachte levensduur, rekening houdend met restwaarde. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balanswaarde worden verwacht. Er is sprake van een bijzondere waardevermindering wanneer de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De liquide middelen bestaan uit banksaldi en direct opvraagbare deposito's bij banken. Onder de buitenlandse banken wordt tevens een bedrag opgenomen welk bedrag door de buitenlandse brokers als 'Call money' wordt aangehouden.

Voorziening voor pensioenverplichtingen (VPV)

Voor de waardering van de voorziening voor pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van de volgende veronderstellingen.

Berekeningsmethode

De VPV is gelijk aan de actuariële contante waarde per 31 december 2014 van de tot en met die datum opgebouwde pensioenaanspraken c.q. toegekende pensioenrechten.

De VPV wordt vastgesteld met inachtneming van de actuariële grondslagen en veronderstellingen zoals hierna omschreven.

Overlevingstafels

- Voor mannen de tafel GBM 2000-2005, met één jaar leeftijdsterugstelling;
- Voor vrouwen de tafel GBV 2000-2005, met twee jaren leeftijdsterugstelling;
- De wezen sterfte is verwaarloosd.
- Ter dekking van de verwachte toekomstige stijging van de levensverwachting is een opslag van 3% op de VPV meegenomen.

Interest

Vaste rekenrente is 4%. Voor de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen wordt een vaste rekenrente gehanteerd. Deze rekenrente dient zo veel als mogelijk een reflectie te zijn van het verwachte rendementpercentage dat het belegd pensioenvermogen in de toekomst zal opbrengen.

De hoogte van de rekenrente zoals gehanteerd door APC is mede gebaseerd op de rente curve van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten, het beleggingsbeleid en de looptijd van de pensioenverplichtingen van het fonds. De hoogte van deze vaste rekenrente wordt jaarlijks beoordeeld op aanvaardbaarheid.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen wordt verondersteld tot leeftijd 21 te worden uitgekeerd. Indien de wees ouder is dan 21 jaar en nog studeert, zal tot 25 jaar worden uitgekeerd.

Partnerfrequenties

- Actieve deelnemers
Er wordt verondersteld dat alle actieve deelnemers voor de pensioendatum gehuwd zijn en tot deze datum gehuwd zullen blijven.
- Gewezen deelnemers
Er wordt voor gewezen deelnemers verondersteld dat zij tot de pensioendatum gehuwd zullen blijven.
- Gepensioneerde deelnemers
Voor gepensioneerde deelnemers wordt de werkelijke burgerlijke staat gebruikt. Er wordt gereserveerd op basis van het bepaalde partner systeem.

Hertrouwkansen

Met hertrouwkansen is geen rekening gehouden.

Leeftijdsverschil

- Actieve en gewezen deelnemers
De mannelijke deelgenoten zijn 3 jaar ouder verondersteld dan hun echtgenote en de vrouwelijke deelgenoten zijn 3 jaar jonger verondersteld dan hun echtgenoot.
- Gepensioneerde deelnemers
Voor gepensioneerde deelnemers wordt het werkelijke leeftijdsverschil in jaren gehanteerd.

Kosten

Ter dekking van de uitbetalingskosten is de netto voorziening met 2% verhoogd.

Leeftijd en duren

Er wordt verondersteld dat alle deelnemers en overige belanghebbenden zijn geboren op de eerste van de maand volgend op of samenvallend met de daadwerkelijke geboortedatum.

Driemaands slotuitkering

Voor actieve gewezen en gepensioneerde deelnemers wordt de slotuitkering gewaardeerd op actuariële factoren.

Voorziening DT/VUT APC personeel

De duurtetoeslag / VUT voorziening voor het personeel is gebaseerd op afspraken zoals vastgelegd in de pensioenregeling. De berekening van deze voorziening is een actuariële berekening waarbij de methoden en waarderingsgrondslagen, met uitzondering van de vervroegde pensionering, toe- en uittredingen en kosten, overeenkomstig zijn aan die van de voorziening pensioenverplichting.

Voorziening Dubieuze Debiteuren

Voor alle categorie vorderingen worden eventuele uitstaande bedragen periodiek getoetst naar ouderdom en eventueel mogelijke oninbaarheid en worden aan de hand hiervan voorzieningen getroffen voor dubieuze debiteuren c.q. voor oninbaarheid van de vorderingen.

Voorziening latente belastingverplichting

De voorziening latente belastingverplichting is ontstaan wegens tijdelijke verschillen in de fiscale en commerciële waardering van materiële en immateriële vaste activa in de jaarrekening van de deelneming CHB.

Langlopende schulden

De eerste verwerking van langlopende leningen geschiedt tegen het verkregen bedrag onder aftrek van gemaakte transactiekosten. Na eerste verwerking worden langlopende leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Deze worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Opbrengsten en kosten

Opbrengsten en kosten in andere valuta dan NAF zijn omgerekend tegen intern vastgestelde standaardkoersen, welke op kwartaalbasis worden aangepast aan de marktkoersen.

Pensioenbijdragen

De pensioenbijdragen worden verwerkt in het jaar van verwerking van de schriftelijke mededelingen door de werkgeversorganisaties aangaande aanstellingen, bevorderingen, periodieken en uitdiensttreding.

Inkoopsommen

Inkoopsommen van vóór indiensttreding worden verwerkt in het jaar van verwerking van de inkoopbesluiten. De inkoopsommen worden middels een inhouding van 10% van de bijdragegrondslag maandelijks op het inkomen van de deelnemers ingehouden.

Bijdrage grondslag

Voor de pensioenregeling worden zowel bijdragen door deelgenoten als bijdragen door de werkgevers betaald. De totale bijdrage bedraagt op grond van de Pensioenlandsverordening (artikel 58, lid 3) 25% van de bijdragegrondslagen. Echter, voor het jaar 2014 heeft de overheid besloten de premie op 22% van de bijdragegrondslagen vast te stellen. De bijdragegrondslag is gedefinieerd als het ambtelijk inkomen voor dat jaar. De deelgenoten zijn per jaar een eigen bijdrage in de kosten van de pensioenregeling verschuldigd. De bijdrage van de deelgenoten in de pensioenregeling bedraagt 8% van de bijdragegrondslag verminderd met de franchise (werknemersdeel). Dit deel wordt door de werkgever ingehouden op de inkomsten van de overheidsdienaar. Het verschil tussen de totale bijdrage en de eigen bijdrage vormt de aanvullingsbijdrage (werkgeversdeel). Verder zijn door de deelgenoten extra bijdragen verschuldigd over vervulde diensttijd vóór de aanvang van het deelgenootschap mits zij deze diensttijd hebben ingekocht.

Dividendopbrengsten

Dividendopbrengsten uit de beleggingen in aandelen worden verwerkt in het jaar van ontvangst.

Intrestopbrengsten

Intrestopbrengsten obligaties worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenregeling personeel APC

De werknemers van APC zijn aangesloten bij de pensioenregeling van het fonds. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terug storting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen. Er zijn naast het vormen van een voorziening Duurtetoelag en Vut-uitkeringen op dit moment geen bestaande verplichtingen (anders dan de te betalen premies) jegens de pensioenuitvoerder en/of werknemers waarvoor een voorziening moet worden opgenomen zoals het verrichten van extra betalingen of herstellpremie's als gevolg van een lage dekkingsgraad van het pensioenfonds.

Belastingen

APC is conform de Landsverordening Winstbelasting artikel 1 lid 2c, vrijgesteld van belastingen. De opgenomen belastingen in de geconsolideerde jaarrekening betreffen de belastingen van de geconsolideerde deelnemingen. De belasting over het resultaat bij de deelneming wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de staat van baten en lasten, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingsschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao is aan Towers Watson de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen toereikend zijn vastgesteld;
- en heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen over het feit dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegeven verplichtingen zal kunnen nakomen.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Met inachtneming van het voorafgaande en het navolgende verklaar ik dat naar mijn overtuiging de technische voorzieningen, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, toereikend zijn vastgesteld.

De ontvangen premie is niet voldoende om de toegekende aanspraken in 2014 te financieren. Tevens is de opslag voor kosten in de premie onvoldoende ter dekking van de werkelijke uitvoeringskosten.

Het vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum voldoende ter dekking van de VPV, er is echter geen buffer aanwezig ter dekking van algemene- en beleggingsrisico's.

De financiële positie van het fonds is hiermee onvoldoende.

Purmerend, 25 september 2015
Towers Watson Netherlands B.V.

drs. R. T. Schilder AAG

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het Bestuur van het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao

Referentie: PB/133769/2150667

In bijgesloten jaarverslag is de verkorte versie van de geconsolideerde jaarrekening van Algemeen Pensioenfonds van Curaçao, bestaande uit de geconsolideerde balans per 31 december 2014, de geconsolideerde staat van baten en lasten en het geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2014 met bijbehorende toelichtingen, opgenomen. De verkorte versie van de geconsolideerde jaarrekening is ontleend aan de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening van Algemeen Pensioenfonds van Curaçao, te Curaçao per 31 december 2014. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die geconsolideerde jaarrekening in onze controleverklaring van 5 oktober 2015. Desbetreffende geconsolideerde jaarrekening en de verkorte versie daarvan bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 5 oktober 2015.

De verkorte versie van de geconsolideerde jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor waardering van de activa en de passiva en methoden van resultaatbepaling. Het kennismaken van de verkorte versie van de geconsolideerde jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennismaken van de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening van Algemeen Pensioenfonds.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het verkorten van de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening per 31 december 2014 en het opstellen van de verkorte versie van de geconsolideerde jaarrekening.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de verkorte versie van de geconsolideerde jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met internationaal algemeen aanvaarde controlestandaarden, waaronder de Standaard ISA 810, "Opdrachten voor samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is de verkorte versie van de geconsolideerde jaarrekening in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde geconsolideerde jaarrekening van Algemeen Pensioenfonds over het boekjaar eindigende op 31 december 2014.

Curaçao, 12 oktober 2015
PricewaterhouseCoopers Curaçao

Gerald Stacie

Overzicht aangesloten lichamen

Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC)
Algemene Rekenkamer
Analytisch Diagnostisch Centrum (ADC)
Autobus Bedrijf Curaçao N.V. (ABC)
Bureau Intellectuele Eigendommen
Bureau Telecommunicatie en Post
Bureau Ziektekosten Voorziening (BZV)
Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS)
Caribisch Marien Biologisch Instituut (CARMABI)
Centrale Hypotheekbank N.V. (CHB)
DIV N.V./I.T.&S./CORE N.V.
C-Post International N.V.
Curaçao Airport Partners (CAP)
Curaçao Industrial and International Trade Development Company N.V. (CURINDE)
Curaçao International Airport N.V. (CURINTA)
Curaçao Pilots Organization N.V. (CPO)
Curaçao Ports Authority N.V. (CPA)
Curaçao Tourism Development Bureau (CTDB)
Directoraat Cultureel en Educationele Zaken (KEZ)
Fundashon pa Edukashon i Formashon di Fishi i Kapasitashon (FEFFIK)
Fondo di Garantia pa Bibienda Korsou
Fundashon Biblioteka Públiko Kòrsou (FBPK)
Fundashon Empresa Chiki Kòrsou
Fundashon Kas di Kultura Kòrsou
Fundashon pa Inovashon di Enseñansa di Kòrsou (FIDE)
Fundashon Perspektiva i Sosten Integral (FPSI)
Fundashon Planifikashon di Idioma (FPI)
Fundashon Sedreko
Fundashon Tayer Soshal
Fundashon Vishon Kòrsou
Fundashon Wega di Number Kòrsou
Gemeenschappelijke Hof van Justitie
Giro Kòrsou N.V.
Hato Airport Fire & Rescue Services (HAFRS)
Instituut voor Pedagogische en Sociale Opleidingen (IPSO)
Instituto pa Formashon den Enfermeria (IFE)
Kabinet van de Gouverneur
Kompania di Awa i Elektrisidat di Kòrsou N.V. (KAE/Aqualectra Production)

Kompania di Tou Kòrsou (KTK)
Kompania di Produkshon i Distribushon di Awa i Elektrisidat N.V. (KODELA/Aqualectra Distribution)
Korpodeko
Landsloterij
Netherlands Antilles Airtraffic Control (NAATC)
Postspaarbank
Refineria di Kòrsou N.V.
Servisio di Limpiesa di Kòrsou N.V. (Selikor)
Sentro pa Guia Edukashonal (SGE)
Servisio di Telefòn N.V. (SETEL/UTS)
Sociale Verzekeringsbank (SVB)
Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten
Stichting Algemeen Psychiatrisch Ziekenhuis dr. D.R. Capriles
Stichting ARBO Consult
Stichting Belastingaccountantsbureau (SBAB)
Stichting Gaming Control Board
Stichting Kadasterwezen & Openbare Registers Curaçao
Stichting Monumentenfonds Curaçao
Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB)
Stichting Reclassering
Stichting Studiefinanciering Curaçao (SSC)
Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA)
Vertegenwoordiger van Nederland

